

“ FITRAT HADİSİ ” BAĞLAMINDA ÂİLE KURUMUNUN ÖNEMİ

Prof. Dr. Ali ÇELİK
Eskişehir Osmangazi Üniv.İlahiyat Fak.

Sevgili peygamberimiz, mîlâdî 7. asırda risâlet görevini îfâ etti. Yüce Rabbimizin emirlerini/Kur'an-ı Kerim'i tebliğ etti. Beyan edip uygulama biçimlerini gösterdi. İçinde yaşadığı toplumda bir **değişim** ve **dönüşüm** meydana getirdi.

-Bu değişim ve dönüşüm, insanların düşünce ve inanç planında /zihin dünyasında oldu, gönül dünyaları her türlü kirlenmiş bilgilerden arındı, berraklaştı.

-Bu değişim ve dönüşüm, eylem planında/amel noktasında oldu. İnanç amele yansıdı, düşünce pratiğe döküldü, İslâm insanı/Müslüman âdetâ içiyle dışıyla, inancıyla ameliyle inşa edildi.

Allah'ın insanın fitratına koyduğu yüksek değerler, hayata yansıdı; aynı eksen üzerinde yeni değerler üretildi. Fıtratla yaşanan hayat, âdetâ birbiriyle bütünleşti. Böyle bir bütünlük içinde “**Tevhid'e dayalı, ahlâkı esas alan ve sosyal adâletin hâkim olduğu bir toplum meydana geldi.**” İnsanlık, zulmün, işkencenin, her türlü vahşetin pençesinden sevgili peygamberimizin tebliğ ettiği ilâhî vahyin esintileriyle kurtuldu, yeni bir hayat buldu. İnsanlık tarihine, altın harflerle yazılan **Saâdet Asrı**'nı hediye etti.

Saâdet Asrı, Allah Rasûlü'nün önünde ders görmüş, vahyin gelişine şahit olmuş kutlu insanların yaşadığı asır. Daha sonra gelen ve gelecek olan tüm İslâm toplumlarına örnek olan, Hz.Peygamberle beraber yaşamış olan insanların yaşadığı asır.

Geçen zaman içinde, meydana gelen bu değişim ve dönüşüm, bütün unsurlarıyla kendi medeniyetini, İslâm medeniyetini kurdu. **Allah korkusuna sahip, varlık âlemine hikmet gözüyle bakan, dünya hayatını sorumluluk ve imtihan yeri olarak değerlendiren, tarih boyunca madde ile mânâyı, aynı potada eritmeyi başarmış bir medeniyet.** Bizler, böyle bir medeniyetin, İslâm Medeniyetinin müntesipleriyiz. Bizim medeniyetimiz, bitmiş bir medeniyet değil, yaşayan bir medeniyettir. Müslümanın bulunduğu her yerde, bu medeniyete âit bir takım izler, renkler ve tonlar görülmektedir.

Ne var ki çağımızda, bilgi teknolojisindeki hızlı değişim, iletişim alanındaki gelişmeler, küçülen, global bir köy haline gelen dünyamızda kültürler arası etkileşimin artması; özellikle baskın kültürlerin, insanları yoğun bir bilgi bombardımanı altına alması, toplumların sahip oldukları “**değer**” lerinin aşınmasına, zamanla kaybolmasına neden olabilmektedir. Ne yazık ki bugün İslam dünyası da bundan nasibini almış bulunmaktadır. İslâm insanının/Müslümanın

sahip olması gereken tüm değer yargılarında, şu veya bu şekilde bir aşınmadan söz edebiliriz. İnsanımızın zihin dünyası karışıktır. Neye nasıl inanacağı, neyi nasıl düşüneceğinin şaşkınlığı içindedir. İnsanlardaki “**benlik duygusunun**” şişirilmesi, beraberinde **bireyselciliği** (individualizm) getirmiş, artık insanlar, bağımsız ve **ben merkezli** düşünmeyi ve davranmayı esas alan bir düşünce anaforu içine girmeye başlamışlardır. Ve böyle bir anlayış, Müslümanların sahip oldukları değerler dünyasını da olumsuz yönde etkilemiş ve buna paralel olarak bir takım çözümler gözlenmeye başlanmıştır. Bunlardan birisi de toplumun en küçük kurumunu teşkil eden **Âile kurumu**'dur.

Yüce dinimiz İslâmiyet'te, bireyin ve toplumun huzur ve saâdetini temin için korunması emredilen beş temel hak vardır. Bunlar;

1. Canın korunması / Yaşama hakkı
2. Malın korunması / Mülkiyet hakkı
3. Aklın korunması / Düşünce hakkı
4. Dinin korunması / İnanma hakkı
5. Neslin korunması / Âilenin korunması

Görüldüğü gibi, İslâm'ın korumasını emrettiği haklardan biri de, **neslin korunmasıdır**. **Neslin korunması** ise, ancak **âile kurumunun** tesis edilmesiyle mümkündür. Onun içindir ki İslâmiyet, âilenin kurulmasına ve korunmasına son derece özen göstermiş, âile yuvasının dağılmasını ise, Allah katında hoş karşılanmayan bir davranış biçimi olarak kabul etmiştir¹.

İnsanın, birey olarak sosyal münâsebetlere giriştiği ilk topluluk, âiledir. Âile, birey için onu sosyalleştiren, kişiliğinin oluşmasını ve gelişmesini sağlayan sosyal bir kurumdur. Âile kurumu, insan hayatının tamamına yakınına kaplar. Beşikten mezara kadar insanlar, ömürlerinin %95'inden fazlasını, âile içinde ve âilesi için harcarlar.

İlk insan Hz. Âdem (a.s)'dan beri varolan Âile Kurumu, hiçbir zaman gözardı edilmemiş ve gözardı edilmemesi gereken bir kurumdur. Âile kurumunun ihmal edilmesi demek, toplumun ihmal edilmesi demektir. İhmal edilmiş toplumların ise, bekâsından söz edilemez. Toplumun en küçük birimi olan âile kurumu, küçük bir köy haline gelen yaşlı dünyamızda, kültürler arası etkileşimin getirmiş olduğu olumsuzluklar nedeniyle **ciddî bir yara almaya** başlamıştır. Bunun giderilmesi ise, âile kurumuna gereken önemin

---

¹ Ebû Dâvud,3

verilmesinden; yapılan yanlışlıkların düzeltilmesinden, âileyi oluşturan bireylerin bu konuda eğitilmesinden geçmektedir.

Ben tebliğimde sizlere , “*fitrat hadisi*” diye bilinen Hz.Peygamber’in “**Her doğan çocuk muhakkak fitrat üzere doğar. Sonra anasıyla babası onu Yahûdî yahut Hıristiyan yahut Mecûsî yaparlar...**” meâlindeki hadisin ifade ettiği mânâ ile, âile kurumunun icra ettiği fonksiyonu, toplumun sosyo-kültürel bünyesindeki durumunu belirlemedeki rolünü içeren mesajları sunmaya çalışacağım.

Ebû Hüreyre (r.a)’ın naklettiği hadisin metni şöyledir:

“Her doğan çocuk muhakkak fitrat üzere doğar. Sonra annesi- babası onu, Yahûdî yahut Nasrânî/Hıristiyan, yahut Mecûsî yaparlar. Nasıl ki kusursuz olarak doğurulan her hayvan yavrusu, organları tam olarak doğar. Siz hiç o yavrunun burnunda, kulağında eksik bir şey görür müsünüz? Daha sonra sizler, o yavruların kulaklarını yarıp kesiyorsunuz”.²

Bundan sonra Ebû Hüreyre: **“O halde sen, yüzünü bir muvahhid olarak dîne, Allah’ın fitratına çevir ki,O, insanları bunun üzerine yaratmıştır. Allah’ın yaratışına hiçbir şey bedel olmaz. Bu dimdik ayakta duran bir dindir. Fakat insanların çoğu bilmezler.”** meâlindeki³ âyetini okumuştur.⁴

Hadis, Peygamberimizin bireyden topluma doğru yükselen bir eksen üzerinde gerçekleştirdiği **değişime** vurgu yapmakta, insanın daha ilk yaratılışından itibâren sahip olduğu kişilik ve karakter yapısını dile getirmekte, onun gelişip boy atacağı veya dumura uğratılıp köreltileceği ortamın özelliklerini de çok genel ifâdelerle idrâkimize sunmaktadır. Bunu yaparken, iki önemli **anahtar kavramdan** söz etmektedir. Bunlardan biri insanın yaratılış özelliğine işaret eden “**fitrat**” kavramı, diğeri de insanın eğitiminde önemli bir yeri olan çevre faktörünü sembolize eden, “**âile**” kavramıdır. Bu her iki kavramı(fitrat ve âile) mânâ ve mâhiyet olarak inceleyelim.

A- Fitrat Kavramı:

---

²Buhari, Kader, 3

³ Rum,30

⁴ Buhâri, Cenâiz, 79; Müslîm, Kader, 23-25, İman, 264;; *Tirmizî*, Kader,5; *Muvatta*,Cenâiz , 52 ; *Ebû Dâvud*, Sünnet,17; *Ahmed b. Hanbel*, Müsned, II, 233, 435 Kılıç,*A.g.e*,18-19

“**Fitrat**” kavramı kelime olarak, Kur'an'da ondokuz yerde aynı kökten değişik türevleriyle geçmektedir. “**Yarmak, ikiye ayırmak, yaratmak, icad etmek**” mânâlarına gelen (**Fa-ta-ra**) kökünden isim olup, “**yaratılış, belli yetenek ve yatkınlığa sahip oluş**” anlamında kullanılır. İlk yaratılış, bir bakıma, mutlak yokluğun, yarılarak içinden varlığın çıkması şeklinde telakkî edildiğinden, “**fitrat**” kelimesiyle ifâde edilmiştir. Buna göre **fitrat, ilk yaratılış ânında varlık türlerinin temel yapısını, karakterini ve henüz dış tesirlerden etkilenmemiş olan ilk durumunu** belirtir.⁵ Bütün varlığın yaratılışı sırasında Allah'ın türlere kazandırdığı bu temel yapıdan dolayı, aynı kökten gelen “**fâtır**” kelimesi, Kur'an'da Allah'ın isimlerinden biri olarak zikredilmiştir.⁶⁻⁷

Râgıb el-İsfahanî “**fitrat**” kelimesini şöyle açıklamaktadır: “**Allah'ın kullarının yaratılış esasına, mârifet mayasını katması ve kendini tanıyacak bir yapıda yaratmasıdır.** Hatta Allah'ın hılkatten önce ruhlar aleminde “**Ben sizin Rabbiniz değil miyim?**” sorusuna, ruhların “**Evet**” cevabını verdikleri⁸ *Elest bezmin*’de verdikleri **ahid ve mîsaktır.**”

Fitrat kavramı, Kur'an'da Rûm suresi 30. Ayette “**Fitratullah**” olarak ifâde edilmiştir. “Allah'ın fitratı” şeklinde nitelenmesinin anlamı, Allah'ın insanın yaratılışına koyduğu esasların fitrat'tan olması sebebiyledir. İslâmiyet, bu esasları getirmiş ve onları teşvik etmiştir, çünkü bu esaslar, insanlıkta yerleşen ve zarardan sâlim olarak iyiliği arama amacından doğan “iyi adetler olup, fitrat'ın esaslarıyla ilgilidir. Şayet **fitrat** kendi başına bırakılırsa, fitrat'a uygun olanı tercih eder.⁹ Dış âmillerle yüzyüze gelinceye kadar, fitrat'ın lekesiz bir halde bulunduğunu; istisnasız her ferdin, olumsuz etkenler bulunmadığı sürece, bu tevhid liyâkati üzere gelişeceğini, tebliğimizin ser levhası hükmünde olan **fitrat hadisi** çok güzel bir şekilde açıklamaktadır: “**Her doğan çocuk muhakkak fitrat üzere doğar. Sonra anasıyla babası onu Yahûdî yahut Hıristiyan yahut Mecûsî yaparlar...**”

---

⁵ İbn Manzur, *A.g.e.*, “f-t-r” mad; Zebîdî, *Tâcu'l-Arûs*, “fa-ta-ra” mad; Râ-gıb, *A.g.e.*, s.575; İbn Abdilberr, *Temhîd li mâ fi Muvattâi mine'l-maânî ve'l-esânid*, Thk. Said Ahmed A'râb, XVIII,57 vd; krş. DİA, XIII,47

⁶ En'âm 6/14; Fâtır 35/1; Zümer 39/46

⁷ DİA, “Fitrat” mad.

⁸ A'raf, 172

⁹ Tahir bin Âşur, *Mekâsıdu's-Şerîati'l-İslâmiyye*, Tunus, 1978, s. 58-59; krş.: Trc.M.Erdoğan, Vecdi Akyüz, *İslâm Hukuk Felsefesi*, s.87, İkinci baskı, İstanbul, 1996

Yukarıda zikredilen “*Fitratullah*” kelimesinin geçtiği Rûm suresi 30. âyeti takib eden Rûm 31. âyette geçen: “**Ve müşriklerden olmayınız !**” cümlesi de, konuyla tam bir bütünlük arz etmektedir. Çünkü burada **şirk kelimesi**, Allah’ın koyduğu **fitrat düzenini**, tebdil edip değiştirmek, bozmak anlamına işâret etmektedir.¹⁰

Fıtrat’ta mârifet vardır, kulluk vardır; çünkü Allah insanları ve cinleri kulluk için yaratmıştır. Fıtrat için **ilk varoluş** ve yaratılış sırasında varolan özellikler esastır. Daha sonra kazanılıp elde edilen özellikler fıtratla doğrudan ilgili değildir.

Peygamberimizin bu hadisinde insanın hakikati bulmasında fıtrat’ın rolünü teyid edici mâhiyette olduğu anlatılmaktadır. Hakikati inkâr, insanın hem kendi yaratılışında mevcut olan yaratıcıyı bulma, kavrama, iman etme kabiliyetini, hem de iyiyi kötüden ayırma yeteneğini örtmesi demektir ki, bu aynı zamanda insanın kendi varlığını/kendi hakikatini örtmesi anlamına da gelir. “**Kendini bilen rabbini bilir.**” sözü bunun en güzel formüle edilmiş halidir. Dolayısıyla fıtrat’a uygun yaşamak İslâm’a uygun yaşamaktır, bir başka ifâdeyle, İslâm’ın emir ve nehiyleri fıtrat’la uyum içindedir.

B- Âile Kavramı

Hadiste geçen ikinci anahtar terim ise, insanın eğitiminde önemli bir yeri olan çevre faktörünü sembolize eden “**âile**” kavramıdır. Âile, kısaca “**anne-baba ve çocuklardan oluşan bir topluluk**” olarak tarif edilir. Âile kurumu, toplumun en küçük birimi olması nedeniyle, topluma âit bir çok fonksiyonu kendi içinde icra eder.

1. Âilenin Fonksiyonları:

-Âile her şeyden önce bir evlilik birliğidir. Bu haliyle âile bireyleri arasında sevgi ve saygının hâkim olduğu bir huzur yuvasıdır. Dolayısıyla âile hayatının ürünü olarak dünyaya gelen '**çocuklar**', '**yuvayı kuran**' kişilerin sorumluluğuna **emânet** edilir. Toplum hayatının esasını ve temelini meydana getiren sosyal normlar, âdetler, kıymetler, inançlar çocuğa âilesi yoluyla geçmektedir.

- Âilede öğrenilen ve benimsenen değerler aracılığıyla toplumda ortak kültür, huzur ve güven tesis edilir ve böylece toplumun sürekliliği teminat altına alınır.

- Âilenin bir başka fonksiyonu, ekonomik faaliyetleri düzenlemesidir. Âile insanların servetini kontrol ederek, bu servetin dağılımını **mîras** yoluyla düzenlemektedir.

---

¹⁰ Kılıç,Sadık., *Fitratın Dirilişi*, İstanbul,1991,s.14-15

-Âilenin ahlâkî ve dînî şahsiyetin oluşumu üzerindeki rolü, okulun rolünden dâima fazladır. Okul bize sadece bilgi verir. Dînî ve ahlâkî şahsiyetimiz konusunda, yani kişilik gelişimi için temel olan bir takım dînî duygu, telkin ve tavsiye âilede verilir. Çünkü dînî ve ahlâkî hayat sadece bilgiye değil, aynı zamanda inanç, duygu, tutum ve davranış unsurlarına dayanmaktadır. Dînî ve ahlâkî davranışı, âile her bakımdan kontrol eder, geliştirir.¹¹

2. Âilenin Önemi:

Yüce dinimiz İslâmiyet ve onun temel kaynakları Kur'an ayetleri ve Hz.Peygamber'in hadislerinde, insanların âile kurmaları teşvik edilmiştir. Çünkü âile, hem kişinin huzur bulduğu bir ortam, hem neslin devamı için bir vesile, hem de kişiyi dince günah sayılan çeşitli kötülüklerden alıkoyan bir vasıtaadır.¹²

-Ailenin önemi, insan hayatının, eğitim ve öğretiminin dayandığı temel bir kurum olmasında yatmaktadır. Bu anlamda âile, mutlu bir hayata kaynaklık eden '**yuva**' olma vasfı yanında, ferdi, insana dönüştüren ve hayatı anlamlı kılan '**bilgi**' ve '**değer**'lerin aktarıldığı '**okul**' işlevine sahiptir.

3. Âile içi Eğitim

Çocuğun anne-babasından aldığı iki şey vardır: **Sevgi** ve **Eğitim**. **Sevgi**, kabullenme, koruma ve sevecenlik gibi bütün olumlu duyguları içerir. **Eğitim** ise, öğretilen her şeyi, verilen bilgileri, becerileri, yasakları, kuralları, inançları, değer yargılarını, görgü kurallarını ve insanın sosyalleşmesi için gerekli olan tüm toplumsal değerleri kapsar. Sevgi ve şefkat insan ruhunun üretebildiği en gönül okşayıcı duygulardır. Sevgi, övgü ve takdir, insana değerli olduğu duygusunu verir; değerli olduğunu hisseden insan da çevresine değer verir.

Çocuğun kişiliğine saygı duyan, onu anlamaya çalışarak dinleyen ve kendini yönlendirmesi yolunda fırsat veren anne-baba, çocuğun gelişimine önemli katkıda bulunmuş olur. Çocuk, bir taraftan sosyal birey olmayı öğrenirken, diğer taraftan **özdeşim**¹³ kuracağı bir modele de ihtiyaç duyar. Kişilik oluşumu için gerekli olan özdeşim, büyük olasılıkla âile içindeki yakın bir üye ile (bu da anne ya da babadır) gerçekleşir. Bu dönemde çocuk için,

---

¹¹Akgül, Mehmet., *Ailenin Yapısal Özellikleri Ve Fonksiyonları* <http://www.ribatdergisi.org/metinler>.

¹² Aydın,M.Akif.,DİA,II,199, "âile" mad.

¹³ **Özdeşim kurma**; beğendiğimiz ya da başarılı bulduğumuz birinin etkisi altında kalarak onun davranışlarını kendimizinki gibi benimseme ve benzer davranışlar göstermedir.

kullanılan **hal dili** çok önemlidir. Çünkü, çocuklar anne- babanın ne söylediğinden ziyâde, nasıl söylediğine odaklanırlar. Çocukta istenilen davranışın yerleşmesi isteniyorsa, öncelikle çocuğa, o davranış sergilenmelidir. "**Doğru sözün yanında, doğru hareket çok önemlidir.**"

Bunun için sevgili Peygamberimiz :

"Doğan her çocuk fıtrat üzere doğar. Annesi babası onu ya Yahudî ya Hıristiyan ya da Mecûsî yapar..." mübârek sözleriyle, anne- babanın çocuğun yetişmesindeki etkisine işâret etmişlerdir.

Bu hadisin öğrettiği en büyük hakikat, **insanlarda din duygusunun ve hakikat aşkının fitrî olduğu; bunun âile yuvası içinde şekillendiğidir.** Hadiste, kişiliğin oluşumunda, çok büyük önemi bulunan **inanç ve din duygusu** vurgulanmıştır. İnsan hayatındaki bütün davranışlar esas îtibâriyle çocukluk döneminde kazanılır. Çocuk ana ve babadan geldiğine göre, toplumdaki her birey ya anadır, ya babadır veya çocuktur. Dolayısıyla çocuk âile ile özdeşir.

Bu tespiti yaptıktan sonra âilede verilecek din eğitimi konusunda izlenmesi gereken bazı prensipler üzerinde duralım:

1.Kur'an ve Sünnet'e göre, anne-baba, çocuklarına karşı yeterli din eğitimi verip vermediklerinden sorumludurlar. Çocukluk çağının ilk yıllarında anne-baba tarafından yerine getirilmesi gereken bu faaliyetin hangi yaşlardan îtibâren başlayacağı konusunda kesin bir sınır yoktur. Ancak Hz. Peygamber'in, konuşmaya yeni başlayan çocuklara bir takım dini nitelikli cümleler ve ayetler öğrettiği dikkate alınır, çocuğun dil gelişimiyle birlikte, din eğitiminin de başlayabileceği sonucuna varılabilir.¹⁴ Öncelik bilhassa îtikâdî bilgilere, tevhidi anlatan bilgilere verilecektir.

2.Anne-baba, âile içinde iyi örnek olmalıdır. **Gazzalî'nin Hz. Ali (r.a)'ye attettiği şu söz, dikkat çekicidir: İki insan beni kahreder: "Câhil sofı ile kötü ahlak sahibi âlim. Câhil sofuluğu ile, âlim de kötü ahlakı ile insanları yanıltır."**¹⁵ Çocukta öğrenmenin ilk basit şekli, çevresinde gördüğü davranışları taklittir. Bu nedenle çocuğun çevresinde bol miktarda iyi davranış örnekleri meydana getirmeye dikkat edilmelidir. Aksi halde sözlerle telkin edilmeye çalışılan, davranışlarla yalanlanmış olur.

---

¹⁴ Ay,M.Emin., **Aile'de ve Okulda Din Eğitimi.**

¹⁵ **İslam'da İnanç-İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi,**İst,1997,1/82

3.Çocukla sohbet etmek, ilgilenmek, sevgi ve şefkat göstermek.Çocuk şefkatle olgunlaşır, kemâle erer ve hayatın anlamını yüreğinde hisseder.Peygamberimiz(s.a.v): **“Küçüğümüze merhamet etmeyen, büyüklerimize saygı göstermeyen bizden değildir.”**¹⁶ buyurmuştur.

4. Âile bireyleri dışında kendisine örnek alabileceği başka ideal karakterler oluşturmak. Bu konuda Hz.Peygamber’in ve diğer din büyüklerinin örnek hayatları anlatılabilir. Burada üslup ve çocuğun seviyesine inmek çok önemlidir. Hz. Peygamber (s.a.v)’in bu konuda şöyle buyurduğu nakledilir: **“Kimin çocuğu varsa onunla çocuklaşsın.”**¹⁷

5. Anne-baba çocuklarına sunacakları bilgilerle, onların dindarlıklarının bir başkasını taklid şeklinde değil, bizzat kendilerinin yapacakları tercihlerle oluşacak bilgi düzeyiyle olmasını sağlayacak bir metod kullanmaları gerekir. Yani çocuğun din ve dindarlık algısı taklidi değil, tahkiki olmalıdır. Bunun için de anne-baba bu konudaki eksikliklerini tamamlamalıdır.

SONUÇ:

İslâm dini, kadın olsun erkek olsun insanı merkeze almış, ona değer vermiş belli statü sâhibi kılmış ve nihâyet Allah’ın yeryüzünde halifesi /onun adına işi yapma gibi kutsi bir görevle yükümlü kılınmış bir varlıktır. Taraflardan biri şu veya bu bahane ile birbirlerinin kişilik haklarına saldırırsa, onu tehdit ederse Allah katında sorumludur. Âile içi sorunların çözülmesinde taraflar, ortak aklı kullanarak çözeceklerdir. Tek taraflı bir çözüm önerisi veya uygulama biçimi her an zulme dönüşebilir. Zulüm ise Allah’ın sevmediği bir davranıştır ve kesinlikle yasaklanmıştır.

Çağımızda toplumlar, büyük problemlerle karşı karşıyadır. Parçalanmış âilelerin, şefkat, saygı ve sevgi ortamından mahrum eş ve yavruların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bugün âile kurumunun en önemli problemi: **Dînî bilgi, ahlâkî ve moral değerler açısından İhmal edilmişliktir.**

-İletişim ve teknolojinin menfî yönde etkilemesi sonucu Uyuşturucu, madde bağımlılığı ve benzeri kötü alışkanlıkların gençlik arasında hızla yayılması, bu ihmal edilmişliğini gözler önüne sermektedir.

---

¹⁶ Tirmizi,Birr,15

¹⁷ İbn Mihled, **Ahbâru’s-Sığâr**,s.135

-Evet bu gün âile kurumunun en önemli problemi, âile bireyleri arasındaki sevgi ve saygının aşınması sonucu ortaya çıkan İhmal edilmişliktir.

Bu problemin aşılmasında takip edilecek yol, Allah'ın en güzel örnek olarak takdim ettiği kutlu elçinin yaşam biçimini/**Sünnet-i Seniyye**'sini örnek almak, O'nun güzîde hayatını süsleyen fazilet, saygı ve sevgi ve rahmet dolu değerleri özümseyerek hayata geçirmeye çalışmak olacaktır.¹⁸

Bir âyette şöyle buyurulmuştur: “ **Ey iman edenler ! Kendinizi ve âilenizi yakıtı insan ve taş olan cehennem ateşinden koruyun...**”¹⁹ İslâm bilginleri, âyette geçen “**ateşten korunma**” işinin, **terbiye/eğitim** ile ilgili olacağını belirtirler. Yani âile halkına, İslâmî terbiye/eğitim verildiği takdirde, onların hem dünyevî hem de uhrevî hayatları kurtarılmış, ateşten korunmuş olacaklardır.²⁰

İslâmâ göre, çocukların terbiyesinden âile sorumludur. Âile, çocuğuna istediği terbiyeyi verebilecektir. Devletin müdâhale yetkisi, âilenin olmadığı veya âilenin terbiyeden âciz hale geldiği, yahut da sefâhati sebebiyle çocuğuna kötü terbiye verme halinde devreye girer.²¹ Âilenin terbiye işlerinden öncelikle baba sorumludur. Babanın sorumluluğu sadece dünyevî değil, aynı zamanda uhrevî bir sorumluluktur. Yani baba, âile efrâdının hem dünyevî hem de uhrevî saadetlerinden sorumludur.

Çocuklarının iyi bir Müslüman olmaları konusunda âilelerin Peygamberimizi örnek almaları, imanlarının bir gereğidir. Dünya hayatının zîneti ve süsü olan²², sevgisi gönüllere yerleştirilen²³ çocuklar, anne-babalara Allah'ın bir emaneti ve imtihanıdır. “**Biliniz ki mallarımız ve çocuklarınız sizin için bir imtihan vesilesidir**”²⁴ anlamındaki âyet, bu gerçeği ifâde etmektedir. Anne-babalar, bu imtihanı başarı ile sonuçlandıramazlar ise, ciğerpâreleri

---

¹⁸ Yiğit,yaşar., *Rahmet Peygamberinin Dünyasında Çocuk Olmak*, **Diyanet Aylık Dergi**, Nisan,2009,s.25

¹⁹ Tahrîm,6

²⁰ **Behçetü'n-Nüfûs**, Beyrut, 1972, 2,47

²¹ Canan,İbrahim., *İslamda Âile Terbiyesi*, **Hz.Muhammed ve Gençlik**, (Kutlu Doğum Bildirileri),Ank. 1995,s. 94

²² Kehf,46

²³ Al-i İmran,14

²⁴ Enfal,28

olan yavrularının düşmanlıklarını kazanabilirler.²⁵ Hz.Peygamber (s.a.v), anne babanın çocuklarına en büyük hediyesinin, onları terbiyeli yetiştirmek olduğunu söylemişlerdir: **“Hiçbir anne-baba, çocuğuna güzel terbiyeden daha iyi ikram ve ihsanda bulunamaz.”**²⁶

“Geride, kendisine dua edecek hayırlı çocuk bırakan kimsenin amel defteri kapanmaz, kendisine sürekli olarak hayır yazılır.”²⁷

Kur’anda bir baba olarak **Hz. Lokman** (a.s)’ın oğluna verdiği öğüt zikredilmektedir. Bu öğütler, aynı zamanda Müslüman bir âile reisinin çocuğuna neleri öğretmesi gerektiğini en veciz bir şekilde özetlemesi açısından son derece önemlidir. Mezkur âyetlerin meâli şöyledir:

- **Hani bir zaman Lokman, oğluna öğüt vererek demişti ki: "Yavrucuğum! Allah'a ortak koşma, çünkü Allah'a ortak koşmak (şirk), elbette büyük bir zulümdür."**

- **Gerçi biz insana, anasına ve babasına itaati de tavsiye ettik. Anası onu zayıflık üstüne zayıflıkla taşıdı. Onun süten ayrılması da iki yıl içindedir. (Biz insana): "Bana, anana ve babana şükret" diye de tavsiye ettik. Dönüş, ancak banadır.**

- **Bununla beraber eğer her ikisi de bilmediğin bir şeyi, bana ortak koşman hususunda seni zorlarsa, onlara itaat etme. Fakat dünyada onlarla iyi geçin ve bana yönelenlerin yolunu tut. Sonra dönüşünüz ancak banadır. O zaman ben de size yaptıklarımızı haber vereceğim.**

- **"Yavrucuğum! Haberin olsun ki, yaptığın bir hardal tanesi ağırlığınca olsa da, bir kaya içinde veya göklerde, yahut yerin dibinde gizlense, Allah onu getirir, mizanına kor. Çünkü Allah en ince şeyleri bilir, her şeyden haberdardır."**

- **"Yavrucuğum! Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten sakındır. Başına gelenlere sabret, çünkü bunlar, azmi gerektiren işlerdendir."**

- **"Hem insanlara karşı avurdunu şişirme (kibirlenme) ve yeryüzünde çalımla yürüme. Çünkü Allah övünen ve kuruntu edenlerin hiçbirini sevmez.**

---

²⁵ Karagöz,İ., Âile ve Gençlik,s.183

²⁶ İbn Mâce, Edeb,3

²⁷ Ebû Davud, Vesâyâ, 14

- Yürüyüşünde tabii ol, sesini alçalt, çünkü seslerin en çirkini elbette merkeplerin sesidir.²⁸

Peygamberimiz ashabına şu nasihatte bulunmuştur:

-“Çocuklarınızı şu üç sevgi üzere yetiştirin.

1- Peygamber sevgisi,

2- Ehl-i Beyti'nin sevgisi,

3- Kur'an okuma/anlama sevgisi

Mutlu bir âilenin tasviri, genel olarak şöyle çizilir :

1. Aile bireyleri arasında Karşılıklı sevgi ve saygı vardır.
2. Aile bireyleri arasında Güven duygusu hakim olup, Aile sırları ifşa edilmez
3. Âile içi kararlarda istişâre edilir.
4. Âile bireyleri arasında katlanabilir kusurlara karşı sabır gösterilir.
- 5.Çocuklar, sevgi ve şefkatle kucaklanır.
- 6.Çocuklar arsında adâletli davranılır.

Hülâsa, kurulacak âile yuvası, meşrû esaslar ve ahlâkî kurallar çerçevesinde kurulmalı.

Çocukları, mutlu bir âile yuvası içinde, kişiliğini oluşturan tüm değer yargılarını besleyecek bilgi birikimi içinde yetiştirmenin yolları aranmalıdır.

Şüphe yok ki, mutlu ve huzurlu bir âile, mutlu ve huzurlu bir toplum demektir. Huzurlu bir toplum ise, huzurlu bir gelecek demektir.

(Vallâhu a'lemu bi's-veâb)

---

²⁸ Lokman,13-19